

Constructivisme en reconstructieve chirurgie: geometrie als gemeenschappelijke basis

K.W. Marck

Na jaren van pre- en postoperatieve foto's en het afgelopen jaar vier afbeeldingen ontleend aan de werken van Jan Esser, zullen dit jaar, wat frivoler dan anders – de schrijver van dit verhaal woont niet voor niets in de Culturele Hoofdstad 2018 – kunstwerken uit het constructivisme de omslag van de NTPC sieren. Deze kunststroming, waarover zo meer, heeft een naam die precies tussen reconstructieve chirurgie en de 'chirurgie structure' (Esser's benaming van onze professie) in hangt. Onze vereniging had, als het taalkundig lot wat anders had beslist, ook heel goed de Nederlandse Vereniging van Constructieve Chirurgie kunnen heten.

Het constructivisme is ontstaan in het Rusland van net voor de revolutie in 1917, en is een kunstvorm die geometrische vormen als uitgangspunt neemt. Kenmerkend zijn het ontbreken van uitleg en subjectieve expressie. Vanuit Rusland waaierte het uit naar West-Europese landen, waar het in het interbellum invloed heeft gehad op avantgardistische kunstenaars, onder andere van het Duitse Bauhaus, van de Nederlandse 'De Stijl' (Mondriaan, Van Doesburg) en van het dadaïsme, kunststromingen die alle in de daarop volgende eeuw meer blijvende belangstelling hebben opgeroepen dan het constructivisme.

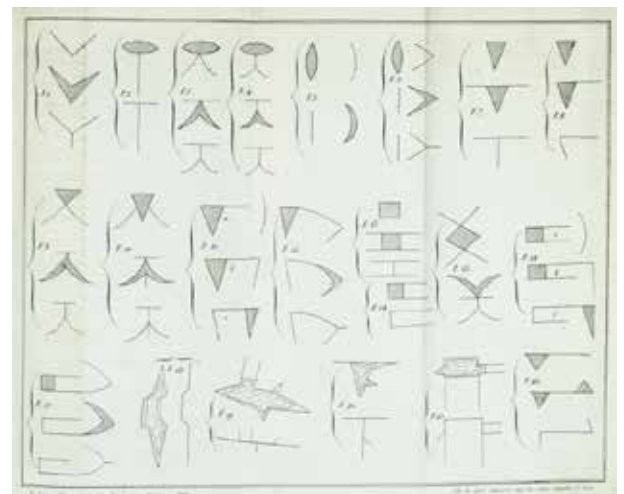
Wat het constructivisme en reconstructieve chirurgie, naast eenzelfde klank in hun namen, gemeen hebben is de geometrische vorm. Kijkt u nog maar eens naar 'Compositie met cirkels' van Wobbe Alkema op de cover, en probeer vormen en bewegingen te herkennen die bij het plannen van een van de vele vormen van lokale-lapchirurgie hun plaats hebben. Neem rustig de tijd.

Die halve en hele cirkels doen behoorlijk denken aan een rotatielap, en die grote taartpunt aan een driehoekig defect dat daarmee gesloten kan worden. Dat zwarte vlinderdasje rechtsboven roept herinnering op aan de methode van de 'seitliche Dreiecke' van Burow [1], en net rechts daarvan, die zwarte en witte rechthoeken, zouden die niet een advancementlap of een turnoverlap kunnen voorstellen?

Wobbe Alkema (1900-1984) was een Noord-Nederlandse kunstenaar die enige tijd lid is geweest van de Groningse kunstenaarsvereniging De Ploeg. In het interbellum heeft hij veel constructivistische werken gemaakt: pentekeningen,

linosnedes en schilderijen. Hij bezocht in die tijd veel geestverwanten in Duitsland en België. Na de Tweede Wereldoorlog exploreerde hij andere kunstrichtingen. Zijn werk is in vele musea (af en toe) te bewonderen.

Al lang voordat het constructivisme ontstond werd de geometrie systematisch geïntroduceerd in de reconstructieve chirurgie, en wel door Jean-Louis-Paul Denucé (1824-1889). Hij beschreef in 1855 als eerste een schematische indeling van de hem bekende reconstructieve methoden, waarbij hij huiddefecten de vorm van een ellips, driehoek, rechthoek en een ruit gaf, naast een V-vorm en een onregelmatige vorm.

Enige illustratie uit de publicatie van Denucé met geschematiseerde operatiemethoden, waarbij de meeste defecten een geometrische vorm hadden. Bron: bibliotheek auteur.

Dit was een voorzichtige en redelijk geslaagde poging om in de chaos van honderden beschreven operatiemethoden orde te scheppen, en zo te komen tot een zekere schematisering, zo men wil conceptualisering, van de reconstructieve chirurgie van die tijd. Zijn werk is de voorbode geweest van een van de mooiste boeken die er ooit over plastische chirurgie is geschreven (in 1865 verschenen), en is onderwerp van de volgende coverstory. Het is wonderlijk dat deze bijdrage van Denucé, die later een beroemd anatoom zou worden, en ook uitvinder van de couveuse, nooit is doorgedrongen tot de geschiedschrijving van de reconstructieve chirurgie en pas recent aan de vergetelheid is onttrokken. [2]

LITERATUUR

1. Marck KW. *The false tune of Burow's triangle*. *Eur J Plast Surg* 2015;38:511-2.
2. Marck KW, Martin D. *Jean-Louis-Paul Denucé (1824-1889): un pionnier oublié de la chirurgie plastique*. *Ann Chir Plast Esth* 2016;61:55-9.

CORRESPONDENTIEADRES

Dr. K.W. Marck

E-mail: k.marck@chello.nl

IN MEMORIAM

Karel Stevens

(25 maart 1951 - 10 januari 2018)

Karel Stevens is na een lang ziekbed overleden op 10 januari 2018. Karel was een zeer kundig plastisch chirurg, werkzaam in het Medisch Centrum Alkmaar. Hij werd opgeleid in het Academisch Ziekenhuis Utrecht (AZU- het huidige UMCU) door prof. dr. B.D. de Jong en op 1 augustus 1988 als plastisch chirurg geregistreerd bij de SRC.

Karel was altijd een vriendelijke man maar wel een eizelgänger, die volledig zijn eigen weg ging en zich weinig met anderen bemoeide. Een keiharde werker, met interesse in financiën. Tot het laatst toe was hij fanatiek bezig met zijn vak. Na de eerste moeilijke ziekteperiode sprak hij al snel over weer van start gaan met werken en bezocht hij de NVEPC- en NVPC-vergadering. Hij sportte veel, liep marathons en leefde zo gezond mogelijk. Hij zal het zeker niet eerlijk hebben gevonden dat hij als niet-roker en niet-drinker slokdarmkanker kreeg.